

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT
«UZHGOROD NATIONAL UNIVERSITY»
FACULTY OF HISTORY AND INTERNATIONAL RELATIONS

ISSN 2523-4498 (Print)

**НАУКОВИЙ ВІСНИК УЖГОРОДСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**
Серія: ІСТОРІЯ

**SCIENTIFIC HERALD
OF UZHGOROD UNIVERSITY**
Series: HISTORY

Засновник і видавець ДВНЗ
«Ужгородський національний університет».
Виходить з 1995 року

Founder and publisher – State higher educational establishment
«Uzhhorod National University».
Published since 1995

ВИПУСК 1 (40)
ISSUE 1 (40)

Ужгород 2019
Uzhhorod 2019

УДК 001:94 (100) + 94 (477)

У 33

DOI: 10.24144/2523-4498.1(40).2019

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» 30 травня 2019 р., протокол № 6.

«Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія» зареєстрований Міністерством освіти і науки України як фахове видання зі спеціальності «Історичні науки» (Наказ МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р.).

Науковий вісник входить до міжнародних баз **Google Scholar, Index Copernicus.**

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія / М-во освіти і науки України; Держ. вищ. навч. заклад «Ужгород. нац. ун-т», Ф-т історії та міжнародних відносин; [Редкол.: Ю. В. Данилець (головний редактор та ін.]. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. Вип. 1 (40). 254 с.

Редколегія публікує матеріали, не завжди поділяючи погляди їх авторів. За зміст публікацій, достовірність фактів, цитат, дат тощо відповідає автор. Статті пройшли внутрішнє та зовнішнє рецензування.

Головний редактор:

Данилець Юрій – кандидат історичних наук, PhD., доцент; доцент кафедри археології, етнології та культурології Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (далі – ДВНЗ «УжНУ»), Україна.

Заступник головного редактора:

Прохненко Ігор – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, доцент; доцент кафедри археології, етнології та культурології ДВНЗ «УжНУ», Україна.

Редакційна колегія:

Бабіч Марек – магістр, PhD., доцент, декан Філософського факультету Католицького університету в Ружомберку, Словаччина.

Галемба Агнешка – доктор габілітований, професор Інституту археології та етнології Польської Академії Наук, Польща.

Гутька Мирослав – магістр, PhD., доцент, завідуючий кафедрою історії Філософського факультету Католицького університету в Ружомберку, Словаччина.

Калішевська Івона – доктор, доцент, заступник директора Інституту етнології та культурної антропології Варшавського університету, Польща.

Кічера Віктор – кандидат історичних наук, PhD., доцент; доцент кафедри модерної історії України та зарубіжних країн ДВНЗ «УжНУ», Україна.

Марек Павел – PhDr. PaedDr., Ph.D., почесний професор кафедри історії університету Палацького в Оломоуці, Чехія.

Немеш Ярослав – магістр, PhD., доцент; доцент кафедри медіа та культурної спадщини Жилінського університету в Жіліні, Словаччина.

Нікшентайтіс Альвідас – доктор габілітований, професор Литовського інституту історії, Литва.

Цоранич Ярослав – доцент PhDr., PhD., завідувач кафедри історичних наук, заступник декана з освіти та акредитації Греко-католицького богословського факультету Пряшівського університету, Словаччина.

Шмігель Міхал – дос. PhDr., PhD., доцент кафедри історії Філософського факультету Університету Матея Бела в Банській Бистриці, Словаччина.

Шмід Марек – доцент PhDr., Ph.D., доцент кафедри історії церкви та історії літератури Католицького теологічного факультету Карлового університету, доцент інституту історії Філософського факультету Південночеського університету в м. Чеське Будейовіце, Чехія.

Шульце Вессель Мартін – доктор, професор; професор історичного семінару Історія Східної та Південно-Східної Європи, університету Людвіга-Максиміліана в Мюнхені, Німеччина.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: серія KB № 7972

від 9 жовтня 2003 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційній сторінці видання <http://visnyk-ist.uzhnu.edu.ua/>

Адреса редакції: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Факультет історії та міжнародних відносин, пл. Народна, 3, м. Ужгород, 88000.

тел.: +380506928781, e-mail: jurij.danilec@uzhnu.edu.ua

© Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія, 2019

© Видавництво УжНУ «Говерла», 2019

© Автори статей, 2019

ПРОБЛЕМАТИКА, ЯКУ ДОСЛІДЖЕНО ВПЕРШЕ

THE PROBLEM THAT HAS BEEN INVESTIGATED FOR THE FIRST TIME

Knapík J. Vplyv vysokoškolského prostredia na adaptáciu a socializáciu študentov. Ružomberok: VERBUM, 2018. 335 s.

Офіцинський Юрій Романович

аспірант кафедри античності, середньовіччя та історії України
домодерної доби

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

E-mail: yuriy.ofitsynsky@uzhnu.edu.ua

Yuriy Ofitsynsky

Postgraduate Student of the Department of Ancient, Middle Ages and Premodern History of Ukraine
SHEE «Uzhhorod National University»

Ян Кнапík – доктор філософії на кафедрі суспільних наук Теологічного факультету в Кошицях Католицького університету в Ружомберку, член Словацького педагогічного товариства та Чеської асоціації педагогічних досліджень.

Монографія Яна Кнапіка «Вплив університетського середовища на адаптацію та соціалізацію студентів» є ґрунтовним науковим доробком, а також результатом тривалої роботи і практичного досвіду автора у сфері вищої освіти та навчання студентів університету. Своєю працею науковець заповнює нішу маловивченої проблематики адаптації університетських студентів і вперше досліджує в цьому аспекті студентів теологічного факультету у Словаччині. Крім цього, учений своєю монографією зміг дещо втамувати інформаційних голод про університетські середовища Словаччини, адже даних про них у цій країні є сьогодні дуже мало. Особливість книги полягає в тому, що автор доповнює науковий текст уривками з інтерв'ю, які показують читачеві середовище студентів-теологів із середини. Висновки вченого після вивчення студентів-богословів спонукають робити зміни не тільки на теологічних факультетах, а й загалом в університетах.

На нашу думку, в педагогічній літературі багато досліджень пов'язано з проблемами навчання в початковій і середній школах, а натомість університетам у цьому аспекті вчені приділяють недостатньо

уваги. Ми вважаємо, що це неправильно, адже саме у вищих навчальних закладах завершується формування особистості людей, і там вони вчаться застосовувати багато життєво необхідних навичок на практиці. Тому до студентів потрібно застосовувати спеціальні педагогічні підходи, щоб зробити якісним процес засвоєння ними необхідних знань, умінь і навичок, а також забезпечити їм максимально корисне проведення часу під час лекцій та практичних занять. Щоб краще зрозуміти, як саме краще навчати студентів потрібно знати і їхнє середовище, в якому вони постійно перебувають.

Наукова проблематика монографії спричинена недостатнім вивченням феномену університетського середовища та його впливу на адаптацію та соціалізацію студентів, зокрема, і семінаристів. За допомогою ґрунтовної джерельної бази, зокрема праць словацьких дослідників і вчених інших країн, автор зумів об'єктивно дослідити дану проблематику.

Монографію добре структуровано відповідно до мети дослідження, а саме: проаналізувати й описати процес адаптації та соціалізації трьох груп університетських студентів – греко-католицьких семінаристів, римо-католицьких семінаристів та звичайних студентів, які навчаються на теологічному факультеті. Цій меті підпорядковано всю логіку й структуру рецензованої роботи, яка містить вступ, сім розділів, у яких висвітлено різні аспекти досліджуваного питання, висновки, резюме англійською мовою, список використаних джерел, який складає 175 найменувань, а також предметний та іменний покажчик. Потрібно додати, що у своїй праці автор шукав відповідь на запитання: як різна організація студентського життя впливає на соціалізацію студентів – богословів і звичайних студентів на теологічному факультеті.

У першому розділі «Процес соціалізації в підлітковому віці» автор подає визначення підліткового віку, відмінності в його періодизації та різні статуси ідентичності в цьому періоді. Цікаво описано різні моделі поведінки підлітка щодо певного статусу ідентичності та в процесі його соціалізації. Далі автор розкриває зміст поняття «соціалізація», описує її фази (соціабельність, персоналізацію, професіоналізацію, соціальну взаємодію), види соціального навчання (ідентифікацію, інтерналізацію, імітацію), чинники процесу соціалізації

та виділяє її посередників – сім'ю, школу, медіа, групу ровесників, релігію та роботу. Звертає увагу науковець і на проблеми соціалізації підлітків, зокрема на негативний вплив масової культури на цей процес. Автор також наводить різницю між термінами «адаптованість» і «адаптація» і подає види адаптації. Наприкінці розділу науковець розтлумачує терміни «студент університету», «університетське навчання», «університет». Спираючись на закони Словаччини, науковець розповідає про обов'язки студентів і форми навчання в університетах, а також коротко характеризує особливості навчання студентів-богословів.

Предметом другого розділу «Процес соціалізації в університеті» стала проблема зв'язку між університетом і розвитком людей. Автор пише про важливість питання, що треба робити педагогам, щоб більше студентів до закінчення університету досягали власної ідентичності, а також звертає увагу, що в даний час на соціалізацію студентів впливає й лібералізація відносин. Далі науковець характеризує простір соціалізації в університеті через опис структури університетського простору та проблеми, з якими стикаються студенти в ході трьох фаз навчання в закладі вищої освіти, поданих у монографії. Наприкінці розділу Я. Кнапик аналізує діяльність організацій, які полегшують адаптацію та соціалізацію студентів університету, а саме: університетських пасторальних центрів і студентських центрів.

У третьому розділі монографії «Дослідження адаптації та соціалізації» автор пояснює, як і чому в нього виникла ідея досліджувати адаптацію та соціалізацію студентів університету. На думку автора порівняння соціалізації звичайних студентів та студентів-теологів відкриє нові знання про невелику, але своєрідну групу останніх. Учасниками аналітичних розмов автора стали студенти останніх років Теологічного факультету в Кошицях Католицького університету в Ружомберку: 7 греко-католицьких богословів, 7 римо-католицьких і 9 звичайних студентів. Науковець також детально описав методологію та метод свого дослідження. Зокрема, процес соціалізації в університеті вивчений за допомогою квалітативної методології, методом глибинних інтерв'ю. Крім цього, автор навів принцип опрацювання й аналізу даних, а також поставив перед собою основне дослідницьке питання, а саме: які зміни спричинила в студента соціалізація в просторі теологічного факультету та священицької семінарії?

У четвертому розділі «Адаптація та соціалізація греко-католицьких богословів» проаналізовано цікаві враження студентів від процесу навчання на священиків. Автор зазначив, що студенти-богослови довше адаптувалися до життя в семінарії та семінарного порядку, ніж до навчання на факультеті й більшу важливість надавали духовному розвитку в семінарії, ніж інтелектуальному росту на теологічному факультеті.

У п'ятому розділі «Адаптація та соціалізація римо-католицьких богословів» автор зазначив, що досліджувані студенти-теологи були відкритішими, ніж греко-католицькі та більше говорили. Як і греко-католицькі, римо-католицькі студенти-богослови довше адаптувалися до життя в семінарії та семінарного порядку, ніж до навчання на факультеті. Цікаво автор описав відносини між семінаристами-першокурсниками та старшокурсниками. У розмовах із римо-католицькими студентами-богословами науковець наразився і на питання глобалізації церкви. Інтерес викликає і ставлення студентів-теологів до обов'язкового прийняття ними celibату перед тим, як стати священиками.

Матеріал у шостому розділі «Адаптація та соціалізація звичайних студентів» цікавий тим, що в ньому подано ті уривки з інтерв'ю зі студентами, в яких було прямо висловлено те, що їм не подобалося в навчанні на Теологічному факультеті, а також наведено конкретні ситуації, де викладачі суперечили самі собі. Цікаво, що деякі студенти відчували більший тиск від викладачів-священиків, ніж від їх світських колег.

У сьомому розділі «Порівняння досліджуваних груп» першу його частину присвячено зіставленню особливостей процесу адаптації греко-католицьких, римо-католицьких студентів-теологів і звичайних студентів за такими показниками: «первинне переживання», «причина навчання на теологічному факультеті», «ставлення до семінарного порядку», «адаптація до університетської системи навчання». У другій же частині автор порівнює зміни, які спричинив у студентів Теологічного факультету процес соціалізації. Тут зіставлення велося за такими показниками: «ставлення до celibату», «ставлення до праці священика», «вирішення кризи», «стосунки з головним викладачем», «стосунки з родичами», «позауніверситетські заняття», «зміна ставлення до себе», «зсув на шкалі консервативний-ліберальний», «самоусвідомлення», «зсув у сфері моралі», «зсув у сфері релігійної віри». Порівняння за всіма згаданими показниками з даного розділу автор подає у трьох таблицях, що на нашу думку, є вдалим рішенням, адже дозволяє побачити повну картину досліджуваної автором проблеми.

Підсумовуючи, варто підкреслити, що монографія Яна Кнапіка є актуальним, самостійним і творчим дослідженням, в основі якого ґрунтовні теоретичні розробки, аналіз емпіричного матеріалу, узагальнення словацького досвіду й досвіду інших країн. Основні положення й висновки праці є переконливими й доведеними. Їх можна застосувати як у подальших наукових дослідженнях із проблематики адаптації та соціалізації університетських студентів, так і в практичному покращенні навчання не тільки на теологічних факультетах, а й в інших підрозділах.